

”Vi är inga dockor!”

Citat från en elev på Jordbromalmsskolan

Fördjupad översyn av skolstrukturen i Jordbro

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Uppdraget	3
Metod	3
Utredningens slutsatser	3
Pedagogiska verksamheten och kunskapsutvecklingen	3
Fysisk planering: Lokal- skolgårdsmiljöers anpassning till olika åldersgrupper	5
Integration och helhetsbild för Jordbroborna, konsekvenser och effekter av förändringen	6
Vilka är de framtida behoven och elevunderlaget?	6
Förvaltningens synpunkter	7
Förslag på förändring i två etapper	7
En eller två f-9 skolor?	7
Förvaltningens förslag till beslut	7
Etapp 1 - Här och nu	7
Etapp 2 - framtiden	7

Bakgrund

Barn- och utbildningsförvaltningen har av nämnden fått i uppdrag att utifrån KPMG:s utredning om Jordbro skolor fördjupa översynen av Jordbros skolstruktur samt komplettera med ekonomiska konsekvenser, framtida elevunderlag, integrationsfrågan samt att genomföra en analys av verksamheten i Jordbros skolor.

Uppdraget

Utredningen ska framför allt belysa

- Vilket alternativ är bäst en eller två F-9 skolor i kommundelen Jordbro?
- Var är placeringen av en eller två F-9 skolor i kommundelen Jordbro är lämpligast?

Alternativen ska bland annat belysas mot

- Pedagogiska verksamheten och kunskapsutvecklingen
- Fysisk planering: Lokal- skolgårdsmiljöers anpassning till olika åldersgrupper
- Integration och helhetsbild för Jordbroborna, konsekvenser och effekter av förändringen
- Vilka är de framtida behoven och elevunderlaget?
- Vilka är de ekonomiska konsekvenserna?

Metod

Utredningen har genomförts i form av inledande observationer på samtliga skolor i Jordbro, förutom Blockstensskolan. Därefter har intervjuer genomförts med rektorer, biträdande rektorer, arbetslagsledare, personal-, föräldra- och elevrepresentanter. Vidare har dokumentstudier och genomgång av tidigare beslut och rapporter kring skolorna i Jordbro gjorts. Förskoleverksamheten berörs inte i utredningen.

Utredningen är genomförd av Jonatan Block och Eva Andersson på barn- och utbildningsförvaltningens utvecklingsenhet.

Utredningens slutsatser

Pedagogiska verksamheten och kunskapsutvecklingen

Skolans viktigaste uppgift är att varje elev ska nå kunskapsmålen. För att klara detta måste skolan kunna bedriva ett långsiktigt och kraftigt utvecklingsarbete. Hur skollärdningen fungerar är här helt avgörande. Fungerar inte skollärdningen är risken stor att den enskilda läraren lämnas själv att definiera, hitta och lösa sina egna problem.

Verksamheten idag

Skolorna i Jordbro är sinsemellan olika. Förutom att de ligger i olika delar av Jordbro har de olika förutsättningar. De olika skolorna har därför identifierat olika utvecklingsområden och behoven av utvecklingsinsatser varierar.

Genom olika uppföljningsresultat kan konstateras att eleverna är trygga och trivs på samtliga skolor. De eventuella sociala problem eleverna har syns inte i skolmiljön vilket är naturligtvis resultatet av ett medvetet arbete med att skapa en trygg och säker miljö. Detta är ett område som fungerar, det är andra områden som behöver utvecklas.

Lundaskolan har förbättrat sina resultat de senaste åren. I vissa mätningar, exempelvis skolplaneenkäten, ligger de över kommungenomsnittet. Vad gäller kunskapsmål så är resultaten på uppåtgående. Det senaste exemplet är kunskapskontrollen i matematik där eleverna i Lundaskolan lyckades lika väl som genomsnittet i Haninge. Vi kan också se en ökad fokusering på kunskapsmålen i skolan. Dels vad gäller rektors uppföljning och dels hur undervisningen läggs upp.

Kvarnbäcksskolan har de senaste två åren byggts ut med ambitionen att bli en f-9 skola. Vi kan se att stora delar av denna satsning inte gått som förväntat. Det är få elever som har sökt till skolår 6 under de år som undervisning erbjudits i skolår 6-9, antalet har dessutom minskat i år är det 3 elever från Kvarnbäckens upptagningsområde som aktivt sökt skolan och 6 från Jordbromalmsskolans upptagningsområde. Till det kommer 8 elever som tillhör Kvarnbäcksskolans upptagningsområde som inte gjort ett val. Dessa elever har antingen sökt friskolor men inte meddelat detta till förvaltningen eller passivt valt Kvarnbäcksskolan. Anledningen till denna minskning beror på flera orsaker. I intervjuerna kom det fram att det fanns en tveksamhet runt satsningen och dess genomförande. Beslutet kom i princip efter det att eleverna redan hade sökt skola. Beslutet skulle också genomföras med en sådan hastighet att utbyggnaden inte var klar till läsårsstart. Exempelvis saknades skolbänkar och läromedel. Eftersom det blev så få elever som valde 6-9 delen i Kvarnbäcken fanns det inte underlag att ha alla lektioner på Kvarnbäcksskolan. Det saknades ekonomiska förutsättningar att ha lärare i alla ämnen på Kvarnbäcksskolan. Detta har medfört att eleverna har haft ett flertal lektioner på Jordbromalmsskolan. Därmed har uppfattningen att Kvarnbäcksskolans 6-9 del är en filial till Jordbromalmsskolan uppstått.

Rektorsuppdraget för Kvarnbäcksskolan/Jordbromalmsskolan har varit komplicerat. När barn- och utbildningsnämnden fattade beslut om att skapa två f-9 skolor i Jordbro inom en snar framtid slogs Jordbromalmsskolans och Kvarnbäcksskolans rektorsområden ihop med en gemensam rektor. Rektorsuppdraget blev därmed omfattande. Rektorn skulle inte bara ha insyn i den dagliga verksamheten i områdets förskoleverksamhet, innehållande förskola och familjedaghem, skolbarnsomsorg, förskoleklass, grundskola år 1-5, grundskola år 6-9 på två olika enheter, särskola och introduktionsklasser, rektor skulle också driva utveckling i alla dessa skolformer. Rektorsområdet bestod nu av två 6-9 skolor som inbördes konkurrerade om samma elever.

Kvarnbäcksskolans skolledningssituation har varit osäker. Den biträdande rektor som varit ansvarig för den dagliga skolverksamheten har varit anställd på tremånadersförordnande. Detta har försvårat den långsiktiga planeringen av utvecklingsarbetet. Av skäl som redovisats ovan har det även varit en stor osäkerhet kring 6-9 delens framtid. Parat med att Kvarnbäcksskolan haft en dålig ekonomi under flera år ser vi att utvecklingsarbetet inte kunnat bedrivas med en så stor kraft som skolan egentligen har förutsättningar för.

Jordbromalmsskolan har det senaste året förbättrat sina resultat och en fortsatt förbättring väntas. Detta är ett resultat av det övergripande utvecklingsarbete som genomförts och som omfattat stora delar av verksamhetens personal. Detta, kombinerat med att eleverna känner sig trygga och trivs i skolan, gör att vi bedömer att Jordbromalmsskolan har mycket goda förutsättningar att utvecklas inom de närmaste åren.

Ledning av verksamheten

Forskning kring skolutveckling lyfter ofta fram långsiktighet och uthållighet som avgörande faktorer för framgång. Att genomföra en förändring kräver målmedvetet arbete under flera års tid och som måste kopplas samman till övergripande mål och visioner.¹

Skolutvecklingsprocessen i Jordbro har under de senaste 10 åren präglats av många olika beslut och viljor kring Jordbros skolor, exempelvis genom Blomman-pengar, storstadssatsningen, förvaltningsbeslut och politiska intressen. Alla dessa insatser har varit vällovliga och insatta med de bästa intentioner. Vi kan se att många av dessa beslut har genomförts men inte fullföljts, några beslut har inte verkställts och många löfte som föräldrar och personal fått har inte infriats. Detta gäller exempelvis nybyggnad av Lundaskolan som har utlovats 1997 och 2006. Det tydligaste exemplet är dock turerna kring Jordbromalmsskolan och Kvarnbäcksskolan.

Den 28/10 2003 beslutade en oenig barn- och utbildningsnämnd att Jordbromalmsskolan skulle öka sin attraktionskraft genom profilering och samarbete med KTH och Södertörns högskola. Detta hade föregåtts med utspel kring att Jordbromalmsskolan skulle bli en elitkola.

Den 27/4 2004 fattade nämnden beslut om valbara inriktningar på Jordbromalmsskolan och att skolan skulle ta fram en tydlig profil inför höstterminen 2005.

Den 30/3 2005 var arbetet klart och nämnden fattade beslut kring Jordbromalmsskolans profilinriktning. Arbetet kunde därmed starta. På samma sammanträde beslutade också en oenig nämnd att utveckla Kvarnbäcksskolan till en f-9 skola med start till hösten. En utredning kring hela skolstrukturen i Jordbro beställdes samtidigt.

Den 31/1 2006 var utredningen klar och en oenig nämnd beslutade att ge förvaltningen i uppdrag att utveckla Lundaskolan och Kvarnbäcksskolan till f-9 skolor, räkna ut kostnaderna för en ny f-9 skola i södra Jordbro och ta med detta i investeringsäskande 2007. Profilen, som beslutades 2005 har nu försvunnit på grund av det ekonomiska läget. Beslutet kring södra Jordbros f-9 skola genomfördes aldrig. Resultatet av satsningen på Kvarnbäcksskolan har vi beskrivit tidigare.

Lundaskolan och Kvarnbäcksskolan har olika ekonomiska förutsättningar. Efter ett förvaltningsbeslut flyttades 2 miljoner kronor av strukturbidraget från Kvarnbäcksskolan till Lundaskolan, trots att drygt hälften av eleverna i Kvarnbäcken kommer från centrala Jordbro.

Vi kan konstatera att alla olika satsningar och olika beslut har medfört att det varit svårt att genomföra några långsiktiga utvecklingsprojekt. Detta har påverkat skolutvecklingen i Jordbro. Vi kan i samtliga intervjuer se en utbredd misstro mot politiska beslut. Beslutet att tillsätta denna utredning blev mottagen med stor skepsis av personal och föräldrar. Misstro och skepsis försvårar förmodligen genomförandet av nya förändringar och skapar i sig spekulationer kring framtiden som tar kraft från den dagliga verksamheten.

Fysisk planering: Lokal- skolgårdsmiljöers anpassning till olika åldersgrupper

Alla skolor har förbättringsbehov i den pedagogiska utformningen av den fysiska miljön. Lundaskolans lokaler uppfattar vi som väldigt slitna. Lundaskolan har stort behov av renovering/nybyggnation av lokalerna. Kvarnbäcksskolans och Jordbromalmsskolan är i

¹ Se exempelvis ”Att granska och förbättra kvalitet”, Myndigheten för skolutveckling s 38 f

behov av upprustning och utveckling av den pedagogiska miljön. En del av de intervjuade föräldrarna tycker inte om att Jordbromalmsskolan ligger mitt i centrum. Detta ses inte som ett lika stort problem av elever och personal på skolan.

Integration och helhetsbild för Jordbroborna, konsekvenser och effekter av förändringen

Integration ur ett skolperspektiv

Ett viktigt motiv för insatserna kring Jordbros skolor har varit av integrationskaraktär. I våra intervjuer med elever ser vi att många elever som bor i Jordbro har tagit illa vid sig av detta. Själva trivs eleverna i södra Jordbro och känner sig hemma där. De har fått intrycket att folk utifrån har stämplat området som ett utsatt område eller ett område med stora problem. Detta skapar en misstro mot samhället utanför. Samma tendenser såg doktoranden Danielle van der Burgt på Uppsala universitet i avhandlingen "Där man bor tycker man det är bra". Hon skriver "Att bo i ett bostadsområde lokalt och medialt stämplat som ett problemområde påverkar inte barnens känslor för området. De trivs där de bor, oavsett områdets rykte. Däremot upplevs det som negativt av dessa barn att ständigt behöva förhålla sig till omgivningens föreställningar om deras bostadsområde som ett "dåligt" område."²

Ofta uppfattas skolans uppgift i integrationsprocessen att barn med olika bakgrund ska gå i samma skola för att minska segregationen. Vi delar inte denna uppfattning. Skolans uppgift är inte att blanda barn, skolans uppgift är att varje barn ska klara skolans mål. Om skolan lyckas med detta kommer integrationen i hela samhället förbättras. Skolan måste därför, ur en integrationssynpunkt, fokusera på att alla barn ska lyckas oavsett bakgrund. Hela skolans organisation måste vara fokuserad på detta mål.

Föräldrars val av skola

I och med att föräldrarna väljer skola får förvaltningen svårare att planera omfattningen av verksamheten. Skollagen är dock tydlig med att föräldrarna ska välja den skola som de anser är bäst för sina barn, även om detta innebär konflikter med andra intressen; exempelvis att blanda barn. Det är också detta som ska ligga i fokus när vi förändrar organisationen.

Det finns en fara i att försöka tillfredsställa föräldrarnas åsikter och därmed vilka val de gör. Dels vet vi inte vilka åsikter och värderingar som ligger bakom enskilda val, dels vet vi inte heller vilka effekter som blir när vi försöker tillfredsställa vissa föräldrars önskemål genom att förändra strukturer.

Vilka är de framtida behoven och elevunderlaget?

Framtida elevunderlag i Jordbro

Inom överskådlig framtid och med nuvarande sökmönster kan vi se att det finns underlag för två f-5 skolor och en 6-9 skola i Jordbro. Det finns dock osäkerheter kring dessa siffror, framför allt verkar det just nu som om föräldrarna väljer friskolor i högre utsträckning än tidigare. Planeringshorisonten blir därmed otydligare.

²Pressmeddelande kring avhandlingen finns på <http://info.uu.se/press.nsf/pm/barnen.trivs.id35B.html>

Utredarnas synpunkter

Förslag på förändring i två etapper

Med bakgrund av den misstro som finns kring politiska beslut kring skolorna i Jordbro, akuta behov av stabilisering av ledningsstrukturen i Kvarnbäcken och framtida möjligheter, ser vi ett behov av att presentera ett förslag i två etapper. Dels i form av ett förslag som går att genomföra till höstterminen 2007 och dels ett förslag som ligger en bit in i framtiden. Detta framtida förslag måste vara en fullt finansierad lösning som alla kan lita på och med bred politisk förankring. En renovering av Lundaskolan är planerad 2009.

En eller två f-9 skolor?

Grundfrågan i utredningen är huruvida man ska skapa en eller två f-9 skolor i Jordbro och i sådana fall var den/de ska ligga.

Vi ser att det inte finns elevunderlag för två f-9 skolor, detta gäller framför allt i 6-9 delen.

En f-9 skola skulle skapa en helhet för Jordbros skolor. Alla barn skulle gå i samma skola och tillhöra samma upptagningsområde. Det pedagogiska utvecklingsarbetet skulle också kunna samordnas bättre. "Vi och dom" - känslan skulle därmed troligen minska. Det skulle också skapa samma ekonomiska förutsättningar för alla skolor i Jordbro.

Ytterligare samordningsvinster skulle kunna skapas i en gemensam administration, gemensamt kök och gemensamt vaktmästeri.

Nackdelen med en f-9 skola skulle vara att den skulle bli stor och rektor skulle få svårt att driva den pedagogiska utvecklingen.

Utredarnas förslag till skolstruktur i Jordbro

Etapp 1 - Här och nu

I den första etappen föreslår vi att till höstterminen 2007:

- Kvarnbäcken avvecklar 6-9 delen och blir ett renodlat f-5 rektorsområde. En rektorstjänst tillsätts
- Jordbromalm kvarstår som 6-9 rektorsområde
- Lundaskolan kvarstår som f-5 rektorsområde
- Den pedagogiska miljön på skolorna ses över

Ekonomiska konsekvenser

En rektorstjänst för Kvarnbäcken. Dessa pengar finns redan i befintlig budget.

Vi skulle minska vårt behov av investeringar under 2007 med ca fem miljoner kronor. 6-9 delen på Kvarnbäcksskolan går med ett underskott med ca 300 000, detta skulle försvinna. Till detta kommer möjligen vissa kostnader kopplat till att se över den pedagogiska miljön.

Etapp 2 - framtiden

I framtiden ser vi stora möjligheter i att skapa en gemensam f-9 skola i hela Jordbro. På så vis värnar vi helheten, sammanhangen och skapar samordningsvinster. För att denna skola inte ska bli för stor bör den delas upp i två rektorsområden; ett för f-5 och ett för 6-9. För att kunna stimulera varje barns kunskapsutveckling maximalt bör de två rektorsområdena inte ligga i samma byggnad med samma skolgård. Därför bör en ny f-5 del byggas i nära anslutning till Jordbromalmsskolan, som bör renoveras och byggas om.

Nuvarande Lundaskolan rivs och Kvarnbäcksskolans lokaler erbjuds till en fristående skola.

Ekonomiska konsekvenser

En ny treparallellig f-5 skola skulle uppskattningsvis kosta 220 miljoner. En verksamhetsmässig upprustning av Jordbromalmsskolan skulle uppskattningsvis kosta 50-80 miljoner.

